

Sygn. akt II Ca 540/13

POSTANOWIENIE

Dnia 30 stycznia 2014 r.

Sąd Okręgowy w Kaliszu II Wydział Cywilny Odwoławczy

w składzie:

Przewodniczący:	SSO Janusz Roszewski
Sędziowie:	SSO Marian Raszewski (spr.) SSO Paweł Szwedowski
Protokolant:	st. sekr. sąd. Jolanta Bąk

po rozpoznaniu w dniu 30 stycznia 2014 r. w Kaliszu

na rozprawie

sprawy z wniosku A. R.

z udziałem P. R.

o podział majątku wspólnego

na skutek apelacji uczestnika postępowania

od postanowienia Sądu Rejonowego w Ostrowie Wielkopolskim

z dnia 12 lipca 2013r. sygn. akt I Ns 178/12

p o s t a n a w i a:

uchylić punkty II, III i V zaskarżonego postanowienia i sprawę w tym zakresie przekazać do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu w Ostrowie Wielkopolskim.

Sygn. akt II Ca 540/13

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 12 lipca 2013 r. Sąd Rejonowy w Ostrowie Wielkopolskim dokonał podziału majątku wspólnego wnioskodawczyni A. R. oraz uczestnika postępowania P. R. w ten sposób, że przyznał na rzecz P. R. prawo własności samochodu ciężarowego marki M. (...), numer rejestracyjny (...) oraz zarządził licytacyjną sprzedaż:

a) nieruchomości położonej w miejscowości C. 149, oznaczonej jako działki nr (...) o powierzchni 0.86.00 ha, dla której Sąd Rejonowy w Ostrowie Wielkopolskim prowadzi księgę wieczystą (...);

b) zorganizowanego zespołu składników majątkowych i niemajątkowych przedsiębiorstwa działającego pod firmą (...), położonego w miejscowości C. 149 wraz z wyposażeniem stanowiącym: trak taśmowy do przecinania tarcicy, grubościówkę, czyszczarkę taśmową do drewna, dwie piły krajzegi, frezarkę do drewna, pistolet do malowania, wiertarki, wkrętarki, strugarkę do drewna,

c) rzeczy ruchomych stanowiących wyposażenie domu położonego w miejscowości C. 149 w postaci: mebli i wyposażenia sypialni, mebli kuchennych i wyposażenia kuchni, wyposażenia łazienki, wyposażenia pokoju dziennego, wyposażenia pokoju, które szczegółowo wymieniono w zaskarżonym orzeczeniu.

Nadto Sąd I instancji umorzył postępowanie w pozostałym zakresie i zasądził od uczestnika postępowania P. R. na rzecz wnioskodawczyni A. R. tytułem spłaty udziału wnioskodawczyni w majątku wspólnym kwotę 1.600 zł i orzekł o kosztach postępowania.

Swoje rozstrzygnięcie Sąd oparł na następujących ustaleniach faktycznych:

A. R. i P. R. zawarli związek małżeński w dniu 22 września 1979 r. W małżeństwie tym obowiązywała wspólność ustawowa majątkowa małżeńska. Wyrokiem z dnia 29 marca 2011 r. Sąd Rejonowy w Ostrowie Wielkopolskim ustanowił rozdzielność majątkową w małżeństwie wnioskodawczyni i uczestnika postępowania a .wyrokiem z dnia 1 grudnia 2011 r. Sąd Okręgowy w Kaliszu rozwiązał to małżeństwo przez rozwód.

Sąd Rejonowy ustalił, że w czasie trwania wspólności ustawowej majątkowej małżeńskiej wnioskodawczyni oraz uczestnik postępowania stali się właścicielami nieruchomości położonej w miejscowości C., obejmującej działki nr (...) o łącznej powierzchni 0.86.00 ha, dla której Sąd Rejonowy w Ostrowie Wielkopolskim prowadzi księgę wieczystą (...). Sąd I instancji, zgodnie z szacunkami uczestników postępowania ocenił, iż wartość nieruchomości wynosi 450.000,00 zł.

Na nieruchomości tej usytuowany jest budynek mieszkalny. Okolicznością bezsporną w niniejszej sprawie był skład ruchomości stanowiących wyposażenie domu, jakie wnioskodawczyni i uczestnik postępowania nabyli w czasie trwania wspólności majątkowej małżeńskiej. Sąd I instancji uznał, iż łączna wartość tego wyposażenia wynosi 5.000,00 zł.

W budynku gospodarczym usytuowanym również na tej nieruchomości uczestnik postępowania prowadzi działalność gospodarczą pod firmą (...). Sąd Rejonowy ustalił wyposażenie zakładu stolarskiego w postaci elektronarzędzi oraz fakt, iż w toku postępowania strony sprzedały agregat prądotwórczy.

W czasie trwania wspólności ustawowej majątkowej małżeńskiej wnioskodawczyni oraz uczestnik postępowania nabyli samochód ciężarowy marki M. (...), nr. Rej. (...). Wartość tego pojazdu według stanu z dnia ustania wspólności ustawowej małżeńskiej wynosiła 3.000,00 zł. W czasie trwania małżeństwa wnioskodawczyni oraz uczestnik postępowania nabyli również samochód osobowy marki O. (...), nr rej. (...). Pojazd ten został sprzedany przez strony w toku postępowania. W czasie trwania wspólności ustawowej majątkowej małżeńskiej wnioskodawczyni oraz uczestnik postępowania nabyli także samochód osobowy marki P. (...). W dniu 13 czerwca 2011 r. uczestnik postępowania sprzedał ten pojazd J. M. za kwotę 200 zł netto. Z otrzymanej kwoty uczestnik postępowania nie rozliczył się z wnioskodawczynią. Kwota uzyskana ze sprzedaży tego pojazdu przeznaczona została na bieżące wydatki firmy prowadzonej przez uczestnika postępowania.

Sąd I instancji ustalił, że w czasie trwania wspólności ustawowej majątkowej małżeńskiej uczestnik postępowania wykonał sposobem gospodarczym ze środków pochodzących z majątku wspólnego kilka domków drewnianych. Środki pochodzące z ich sprzedaży uczestnik postępowania przeznaczał na potrzeby rodziny oraz na potrzeby majątku prowadzonej przez niego firmy. Po ustanowieniu rozdzielności majątkowej uczestnik postępowania nie wykonał ani nie sprzedał żadnego domku drewnianego.

Sąd Rejonowy ustalił ponadto, że w skład majątku wspólnego wchodził również zastaw naczyń próżniowych (...), które uczestnik postępowania przekazał córce stron M. F. oraz zestaw do odbioru telewizji satelitarnej, które za zgodą wnioskodawczyni zatrzymał uczestnik postępowania w zamian za opłacanie rachunków do zakończenia zawartej umowy abonamentowej.

Rozstrzygając niniejszą sprawę Sąd Rejonowy na podstawie art. 43 § 1 k.r.o. wskazał, iż w niniejszej sprawie udziały małżonków w ich majątku wspólnym są równe. Wskazano również, że pomiędzy zainteresowanymi nie było sporu co do sposobu wyjścia ze wspólności. Z tej przyczyny, zgodnie ze sposobem podziału majątku zaproponowanym przez zainteresowanych na rozprawie w dniu 21 maja 2013 r. Sąd przyznał na wyłączną własność uczestnika postępowania prawo własności samochodu ciężarowego marki M. (...), nr rej. (...). Z obowiązkiem spłaty na rzecz wnioskodawczyni 1/2 zadeklarowanej i niespornej między uczestnikami postępowania wartości tego samochodu w kwocie 1.500 zł oraz w kwocie 100 zł tytułem spłaty z tytułu 1/2 wartości sprzedanego przez uczestnika postępowania samochodu osobowego marki P. (...).

Sąd Rejonowy wskazał nadto, że zgodnie z zaproponowanym przez uczestników postępowania sposobem wyjścia ze współwłasności co do pozostałych składników majątku zarządzono licytacyjną sprzedaż:

1. nieruchomości gruntowej, dla której Sąd Rejonowy w Ostrowie Wielkopolskim prowadzi księgę wieczystą (...),
2. wyposażenia domu położonego na tej nieruchomości,
3. zakładu przemysłowo - stolarskiego wraz z wyposażeniem, w którym prowadzona jest działalność gospodarcza pod firmą (...) wraz z jego wyposażeniem.

O kosztach postępowania orzeczono na podstawie art. 520 § 1 k.p.c.

Apelację od powyższego orzeczenia wniósł uczestnik postępowania P. R. zaskarżając je w zakresie punktu II a, b i punktu III. Zaskarżonemu orzeczeniu zarzucono naruszenie norm postępowania mające istotny wpływ na wynik sprawy, a w szczególności naruszenie art. 233 § 1 k.p.c., tj. błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę rozstrzygnięcia, polegający na nieprawdziwych założeniach, że strony zgodnie zaproponowały sposób podziału majątku wspólnego co do nieruchomości gruntowej i zakładu przemysłowo - stolarskiego wraz z wyposażeniem poprzez ich sprzedaż licytacyjną. Apelujący zarzucił również naruszenie prawa materialnego, tj. art. 5 k.c., a także norm postępowania określonych w art. 622 § 2 k.p.c., poprzez przyjęcie, że sposób zniesienia współwłasności poprzez zarządzenie sprzedaży licytacyjnej nie narusza zasad współżycia społecznego i nie jest sprzeczne ze społeczno - gospodarczym przeznaczeniem prawa, a także nie narusza interesu osób uprawnionych. Zaskarżonemu orzeczeniu zarzucono nadto naruszenie prawa materialnego tj. art. 55¹ i art. 55² k.c. poprzez ich błędną wykładnię polegającą na przyjęciu, że sprzedaż poszczególnych składników mienia przedsiębiorstwa stanowi sprzedaż przedsiębiorstwa w rozumieniu przepisów kodeksu cywilnego w sytuacji, gdy nie istnieje możliwość podziału nieruchomości opisanej w pkt. II a) zaskarżonego postanowienia i wyodrębnienia przedsiębiorstwa od części mieszkalnej, stanowiących jedną nieruchomość. W oparciu o te zarzuty skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego postanowienia i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji.

W odpowiedzi na apelację wnioskodawczyni domagała się jej oddalenia i przyznania kosztów postępowania.

Sąd Okręgowy zważył co następuje:

Apelacja zasługuje na uwzględnienie.

Analizując zarzuty apelacji oraz rozważania zawarte w uzasadnieniu zaskarżonego postanowienia wskazać należy, iż w sprawie o podział majątku wspólnego Sąd w myśl art. 212 k.c. w pierwszej kolejności winien ustalić czy rzecz objęta wnioskiem daje się podzielić. Uwadze Sądu Rejonowego wydaje się bowiem umknęło, że zgodnie z art. 212 § 2 k.c. jedynie rzecz, która nie daje się podzielić może być, stosownie do okoliczności, przyznana jednemu ze współwłaścicieli

z obowiązkiem spłaty pozostałych współwłaścicieli albo sprzedana stosownie do przepisów kodeksu postępowania cywilnego. W niniejszej sprawie Sąd Rejonowy nie poczynił żadnych ustaleń w tym zakresie, stąd już z tej przyczyny stwierdzić należało, że nie rozpoznał on istoty sprawy.

Skoro bowiem w aktach sprawy brak jest materiału dowodowego, z którego wynika, czy rzeczy, wobec których Sąd Rejonowy zarządził sprzedaż licytacyjną, dają czy nie dają się podzielić, nie sposób jest ustalić czy ma do nich zastosowanie art. 212 § 2 k.c. a zatem czy w ogóle możliwe jest zniesienie współwłasności przez ich sprzedaż. W konsekwencji zarządzenie ich sprzedaży było co najmniej przedwczesne. Sąd I instancji nie poczynił także ustaleń czy nieruchomości wchodząca w skład wspólnego majątku małżeńskiego stanowi, czy też nie gospodarstwo rolne, co jest również okolicznością istotną w wyborze sposobu zniesienia współwłasności.

Podkreślenia nadto wymaga, z całą stanowczością, że Sąd Rejonowy w niniejszej sprawie nie ustalił jednoznacznego stanowiska uczestnika postępowania. Wbrew twierdzeniom zawartym w uzasadnieniu zaskarżonego orzeczenia z akt sprawy z całą pewnością nie wynika aby P. R. domagał się dokonania podziału majątku wspólnego, a co za tym idzie zniesienia współwłasności, przez sprzedaż licytacyjną przedmiotów majątkowych wskazanych w punkcie II zaskarżonego orzeczenia. Uwypuklenia również wymaga, iż ten rodzaj zniesienia współwłasności stanowi ostateczność, a zatem może mieć miejsce dopiero po jednoznacznym ustaleniu, iż rzecz nie da się podzielić a nie jest również możliwe przyznanie jej na wyłączną własność jednemu z byłych małżonków z obowiązkiem spłaty na rzecz tego z nich, który pozbawiony został ekwiwalentu rzeczowego.

W tym miejscu wskazać należy, iż wbrew twierdzeniom apelacji w niniejszej sprawie nie było i nie ma obecnie żadnych podstaw do zawieszenia postępowania z uwagi na zawarcie umowy z pośrednikiem w przedmiocie sprzedaży przedmiotowej nieruchomości. W tych okolicznościach zawieszenie postępowania mogłoby nastąpić jedynie na podstawie art. 178 k.p.c., tj. na zgodny wniosek stron, przy czym nie ulega wątpliwości, iż wnioskodawczyni ani na etapie postępowania przed Sądem I instancji, ani w postępowaniu apelacyjnym nie wyraziła tego rodzaju woli.

Mając na uwadze powyższe okoliczności wskazać należy, iż przy ponownym rozpoznaniu sprawy w zakresie uchylonej części orzeczenia Sąd Rejonowy winien w pierwszej kolejności ustalić kategoryczne i jednoznaczne stanowisko uczestnika postępowania. Z uwagi na fakt, że występuje on w sprawie bez pomocy profesjonalnego pełnomocnika stosownym wydaje się również rozważenie udzielenia mu stosownych pouczeń, w trybie art. 5 k.p.c., w zakresie możliwości wyjścia ze współwłasności i sposobów dokonania podziału majątku wspólnego. W dalszej kolejności koniecznym jest ustalenie czy przedmioty majątkowe pozostałe do podziału są rzeczami podzielnymi, a zatem czy możliwe jest zastosowanie przy zniesieniu współwłasności art. 211 k.c. czy też są to rzeczy niepodzielne i podział może nastąpić jedynie z uwzględnieniem sposobów wskazanych w art. 212 § 2 k.c.

Z powyższych przyczyn Sąd Okręgowy na podstawie art. 386 § 4 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. z uwagi na nierozpoznanie istoty sprawy orzekł jak w sentencji postanowienia. Przy czym z uwagi na częściowe uchylenie orzeczenia Sądu Rejonowego konieczne było również uchylenie rozstrzygnięcia o kosztach postępowania, co nie stanowi przekroczenia normy wyrażonej w art. 378 § 1 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.